כא א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה יא :

כב ב מיי' שם הל' כ :

תורה אור

*פסח בשאר ימות השנה דאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו, פסח בשאר ימות השנה שלמים-נינהו, לימא מסייע ליה יכול שאני מוציא אף א] עולת מחוסר זמן בבעלים, ואשם נזיר ואשם מצורע ת"ל °שור מ"מ כשב מ"מ עז מ"מ ואילו חטאת שיירא במאי עסקינן אילימא בזמנו מאי איריא אשם אפילו חטאת נמי, אלא שלא ב] לזמנו, ובמאי אילימא לשמו, אשם אמאי חייב, אלא לאו שלא לשמו, לעולם בזמנו ושלא לשמו *ורבי ג] אליעזר היא דאמר מקשינן אשם לחטאת ותנא טפל וה"ה עיקר ת"ש *יכול שאני מרבה ד] עולת מחוסר זמן בגופה וחטאת בין בגופה בין בבעלים? ת"ל °ואל פתח אהל מועד כל שאינו ראוי לבא בפתח אהל מועד אין חייבין עליה ואילו אשם שיירא, במאי עסקינן, אילימא לשמו אשם נמי ליפטריה, אלא לאו שלא לשמו ה] לעולם שלא לשמו ר"א היא דמקיש אשם לחטאת תנא עיקר וכ"ש לטפל, ת"ש *דכי אתא רב דימי אמר תנא דבי ו] (ר) ליואי יכול שאני מוציא אף עולת מחוסר זמן בבעלים ז], אשם נזיר ואשם מצורע (מנין ונסיב להו תלמודא לחיובא ולא ידענא מאי היא) מאי תלמודא אמר רבינא "שור" מכל מקום "כשב" מכל מקום *"עז" מכל מקום, ח] הא מאי רומיא, כדאמרת? אמר ר"נ (א) משום [דרמי] דתנא דבי ר' ליואי *) אדתני לוי ט] אשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן כשירין ולא עלו לבעלים לשום חובה, שחטן מחוסר זמן בבעלים או שהיו בני שתי שנים ושחטן, פסולין י] ומשני רב דימי לא קשיא כאן לשמו כאן שלא לשמו, רב אשי רמי מתני' אברייתא ומשני כאן לשמו וכאן שלא לשמו, לימא תיהוי תיובתיה דרב הונא? אמר לך רב הונא הכא במאי עסקינן כגון שהפריש שתי אשמות לאחריות דחד מינייהו יא] מעיקרא עולה היא

כדרב

*) מנחות מח:

פסח בשאר ימות השנה · אינו כשר לשמו דתנן *שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים : שלמים הוא · ואין זה אלא לשמו : לימא מסייע ליה · לרב חלקיה : יכול שאני מוציא · מאל (פסח) שלא יתחייב בחוץ על עולת מחוסר זמן בבעלים כגון של יולדת ומצורע הואיל ואינה ראויה לבא לפנים למצותה : ואשם נזיר ואשם מצורע · שיש בה פסול ולקמיה מפרש ואזיל מאי פסולה : שור מ"מ כו' · דמאי למימר אשר ישחט במחנה' או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח וגו' ואנא ידענא דשור או כשב או עז הוא: ואילו חטאת שייריה · ולא רבייה לחיובא : אי נימא בזמנו · ולשמו : מאי איריא · אשם דרבייה, חטאת נמי מחייב יב] אלא בעי רבויא (ואפילו אשם) דהא חזי בפנים : אלא שלא בזמנו · רבייה לחיובא באשם : אי לשמו אשם אמאי חייב · והא אינו כשר ליקרב יג] ומתני' תנא פטור ואי משום דראוי לשלא לשמו בפני' הא מחוסר עקיר' וכולהו מודו בו אלא לאו שלא לשמו רבי' לחיובא בחוץ כרב חלקיה אלמא דבר שאינו כשר לשמו בפנים כשר לשלא לשמו ומחייב עליה שלא לשמו בחוץ : ה"ג לעולם בזמנו ושלא לשמו א"כ ה"ג לעולם בזמנו ותו לא וממילא אשלא לשמו דאוקימנא קאי יד] ושכתבו בספרים "ולשמו" (ב) מפרש טועה כתבו ולפום ריהטא משום דפרכינן לעיל אי נימא בזמנו מאי איריא כו' וקא בעי לשנויי לעולם בזמנו ולשמו ודקא קשיא לך אי הכי חטאת נמי אין ה"נ ותנא אשם והוא הדין לחטאת ולאו מילתא היא דא"כ ר"א מאי בעי הכא מכדי ר"א לענין שלא לשמו אקשיה בפ"ק (לעיל י:) בפסול אשם שלא לשמו כחטאת אבל לענין לשמו מאי עיקר ומאי טפל איכא, תרווייהו כתיבי להכשיר בפנים וחיוב בחוץ ותו נ"ל לרבויי להאי משור וכשב ועז הרי כשר ליקרב וכמצותו בפנים הוא שוחטו בחוץ אלא קא משני לעולם בזמנו ושלא לשמו ואיצטריך לרבוייה משום דשלא לשמו פסול הוא: ור"א היא · דמקיש אשם לחטאת דמיפסיל בשלא לשמו בפנים טו] *(באשמות) דלת"ק מחייב עליה בחוץ אע"ג דעקר מיניה שם אשם אכתי אי הוה מעייל ליה לפנים הוה כשר למשחטיה סתמא וכשר לשם אשם ועולה (ג) לשם חובה דמשום דיבוריה לא מיעקר שמיה מיניה וכל כמה דלא שקטיה ליה טז] *(בעיקרה) קאי סתמא לשמו הלכך כי שחיט ליה ראוי לפנים לשמו היה וה"ה דלחטאת שלא לשמו נמי חייב אלא תנא טפל, ואשמעינן אע"ג דכה"ג פסול בפנים מחייב עליה בחוץ וה"ה לעיקר דמ"ש סוף סוף תרווייהו פסולי שלא לשמן ובת"כ קתני בה בהדיא שלא לשמו וע"כ מוקי לה כר"א דאילו לרבנן לא איצטריך ליה לרבויי דהא כי האי גוונא מתקבלת בפנים היא : ת"ש · סייעתא לרב חלקיה ותיובתא דרב הונא : בגופה · כגון תוך שמונה ללידתה: יכול שאני מרבה יז] גרס הכא דרישא דלעיל היא ובתורת כהנים הכי תניא לה הוציא את אלו שאינן מיוחדין לשם ולא הוציא את אלו עולה מחוסרת זמן בגופה וחטאת בין בגופה כו' והגורסין שינו את הלשון יח] וגרסינן הכא יכול שאני מרבה את כו' *לפי שהביאוה יט] בלימודא אחרינא וסברי דסיפא דההיא דלעיל היא : יכול שאני מרבה כ] *(משום) מכ"מ אף עולה מחוסר זמן וכו' : **וחטאת בין בגופה בין בבעלים** · כגון של נזיר ומצורע שלא מלאו ימיהם, ואילו אשם נזיר ומצורע מחוסרי זמן בבעלים' שייריה ולא רבייה לפטורא שמע מינה ס"ל דחייב : **ובמאי אי נימא בלשמו אשם נמי ניפטריה** · דהא לא חזי : **אלא שלא לשמו** · הלכך חטאת פטור דלא חזי לפנים ואשם חייב דחזי לפנים ואף על גב דאין כא] ראוי לשמו והיינו כרב חלקיה ודלא כרב הונא : ה"ג הא מני ר"א היא כו' ולא גרסינן לעולם בלשמו : **הא מני ר"א היא** · כלומר ודאי בשלא לשמו היא כדקאמרת הלכך חטאת פטור דלא חזי בפנים לא בלשמו ולא בשלא לשמו דמחוסר זמן הוא ואשם נמי פטור דלא חזי לפנים לשמו במחוסר זמן ולא לשלא לשמו דר"א קאמר דפסול באשם שלא לשמו והאי דשייריה לאשם לאו דס"ל דחייב אלא כיון דחד טעמא הוא משום דתרווייהו פסולין שלא לשמו בפנים הוא תנא עיקר חטאת דפטור וכ"ש טפל אשם והאי "כ"ש" גמגום ודוחקיה דרב הונא לאוקמיה כר"א משום סיפא דעל כרחיך כרבי אליעזר מיתוקמא כדפרישנא לעיל ועוד משום דלרבנן כב] לא ילפינן אשם מחטאת ליכא למימר תנא האי והוא הדין להאי ואף על גב דלרבנן נמי קאמר דפטור דאין לך דבר שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו לא מצי לאוקומא כרבנן דא"כ כג] נשמעינן אשם דפטור דנשמעינן בה תרתי וכ"ש חטאת : **ת"ש דכי אתא רב דימי כו' ואילו חטאת שיירא ובמאי כו'** · כד] (כדאותיבנא (ד) בקמייתא): **ומאי קושיא** · לסייעה לרב חלקיה דלמא ה"נ כדאמרינן דבזמנו קאי כדאוקמא בקמייתא לעיל ור"א היא : **אמר ר"נ בר יצחק** · לא מצי לאוקומי להא בזמנו משום דרב דימי קשיא ליה דתני כה] (ליה) בר ליואי אדתני לוי שחטן מחוסר זמן בבעלים פסולין ובחוץ נמי נפטר : **ומשני כו] ליה רב דימי** · הא דתני חייב · שלא לשמו והא דתני פסולין ודפטריה בחוץ פטור בששחטן לשמו והא דקשיא ליה לוי' אבר ליואי ש"מ שמיע ליה לרב דימי דמתני' דבר ליואי נמי במחוסר זמן וקאמר חייב ואע"ג דאינו ראוי לשלא לשמו בפנים ראוי לשמו וסייעתא לרב חלקיה : **רב אשי רמי מתני'** · דקתני לשמו פטור אברייתא קמייתא דתניא לעיל חייב : **ומשני מתני' לשמו וברייתא שלא לשמו** · כרב חלקיה : **נימא תהוי תיובתיה דרב הונא** · כז] מדכי אתא רב דימי כדאמרן דליכא לאוקומא בזמנו מדקשיא ליה תני לוי אדתני בר ליואי : **הכא במאי עסקינן** · דמחוסר זמן חייב בשלא לשמו : **כגון שהפריש שני אשמות לאחריות** · שאם יאבד האחד יתכפר בשני ושחט אחד מהם בחוץ קודם זמנו לשם עולה דהאי כיון דסופו לרעייה קאי "דאשם שכיפרו בעליו' רועה ודמיו לקיץ המזבח שהיא עולה חזי לדוכתיה בפנים אי שחיט לגופיה לעולה :

*) ס"א מבור

כדרב

פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא · פי' בקונטרס ואין זה אלא לשמו משמע שרוצה לומר דכיון דשלמים הוא כששוחטו לשם שלמים הייט לשמו וא"ת והלא כששחטו לשם עולה או לשם זבח אחר הוי נמי שלמים כדאמרי' בפ"ק (לעיל ח:) לכל דשחיט ליה שלמים ליהוי וי"ל דמ"מ כיון דשלמים הוא הרי הוא כשר לשמו ושלא לשמו כגון לשם שלמים ולשם זבח אחר :

מחוסר זמן בבעלים · אעולה דוקא קאי ולא אאיך :

או שהיו בני שתי שנים ושחטן פסולין · כך ברייתא איתא בפ' התכלת (מנחות מח:) והכא והתם קתני פסולין ועוד תניא התם באידך ברייתא פסולין ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה ותימה דבתמורה בפ' אלו קדשים (דף יט:) תניא אשם בן שנה והביאו בן שתים בן שתים והביאו בן שנה כשרים ולא עלו *לשם בעלים לשם חובה ר"ש אומר כל עצמן אינן קדושים וי"ל דכאן לשמו כאן שלא לשמו כדמשני הכא ומיהו קשה דא"כ קשיא לרב הונא הא איכא האי דפסול לשמו וכשר שלא לשמו ועוד דאי בשלא לשמו מיירי בתמורה ל"ל למיתני ולא עלו לשם חובה הא אפי' במצותו נמי דכיון דשלא לשמו הוא אין עולה לשם חובה:

[צ"ל בבעלים]

◆

שיטה מקובצת

א] אף עולה מחוסר : ב] שלא בזמנו ובמאי : ג] ור' אלעזר אות ו' נמחק : ד] מרבה עולה מחוסר זמן : ה] שלא לשמו הא מני ר' אלעזר היא ותיבות לעולם שלא לשמו ואות ו' נמחק : ו] דבי בר לואי תיבת ר' נמחק : ז] בבעלים ואשם נזיר ואשם מצורע ונסיב לה תלמודא לחיובא ולא ידענא מאי תלמודא אמר רבינא מאי טעמא לא ידעת שור מ"מ והשאר נמחק : ח] מ"ם ומאי קשיא דלמא כדאמרת אמר רבנחמן בריצחק משום דקשיא ליה דתני דבי בר לואי תיבות רומיא דרמי ל"ש וגם מה שיש גורסים הא אמאי תרמיה דבעי למרמי ר' נמחק : ט] לוי דתני לוי אשם : י] תיבות ומשני רב דימי ל"ש : יא] תיבת מעיקרא נמחק : יב] נמי מחייב ואפילו אשם לא בעי רבוייא דהא : יג] ליקרב ובמתני' : יד] קאי ושכתוב : טו] בפנים ואשמעינן דאפ"ת : טז] ליה בעקירה קאי : יז] מרבה לא גרס הכא דרישא דהתיא דלעיל היא : יח] הלשון וגרסי הכא : יט] שהביאות בתלמודא אחרונה וסברי תיבת בלימודא ל"ש ותיבת אחרינא נמחק : כ] מרבה משור תיבת משום ל"ש : כא] ראוית לשמו והיינו: כב] דלרבנן דלא ילפי אשם : כג] דא"כ נשמעינה אשם : כד] כדאוקמא ברייתא לעיל ותיבת בקמייתא נמחק : כה] תיבת ליה נמחק : כו] ומשני לה רב דימי : כז] תנא הא דכי אות מ' נמחק :

פסחים סא.

לעיל י: מנחות כח.

(יומא סג.)

ס"א אינו

ס"א עז מ"ם ואילו חטאת כו' הא אמאי תרמייה דלמא ה"נ וכדאמרת בקמייתא אמר ר"נ כו'

ס"א ואשמועינן

נ"א בעקירת שמו עדיין קאי סתמא

נ"ל לפי שהביאו התלמוד אחרונה וסברי דסיפא כו'

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ר נחמן ב"י משום : (ב) רש"י ד"ה ה"ג לעולם וכו' ולשמו מספר טעות כתבו : (ג) ד"ה ור"א היא וכו' ועולה לבעלים לשם חובה: (ד) ד"ה ת"ש וכו' בקמייתא סס"ד והא"כ מ"כ הא אמאי כו' ומאי קושיא וכו' כדאוקמא בקמייתא לעיל :

* צ"ל פתח וכן תוקן בש"ס הוצאות וגטל והכוונה לפסוק ויקרא יז:ד "ואל פתח אהל מועד לא הביאו"

*דאשם מחוסר זמן שלא לשמו בחוץ ח"ב

ויקרא יז:ג
איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה
ד ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו

*צד סוף הדיבור רש"י מתיחס לגירסא אחרת שהוא דוחה

מגנה
נסיונות לסייע לר' חלקיה

"אלא לאו שלא לשמו"